

TEXTES - ÉVÉNEMENTS

LES PREMIERES VERSIONS DE LA BALLADE DU SACRIFICE AU SUD DU DANUBE DANS LES COLLECTIONS FOLKLORIQUES BULGARES

Gheorghîță CIOCIOI
Universitatea din București
gheorghitaciocoi@yahoo.com

Abstract:

Early versions of the ballad of the sacrifice (“the walled-in woman”) in the South of the Danube, in collections of Bulgarian folklore

The 250 variants of the Bulgarian ballad of the sacrifice (“The walled-in woman”) were only partially reported in Romanian non-fiction literature, only around 35 ballads being translated into Romanian¹. Under the guidance of Professor Silviu Angelescu, from the University of Bucharest, the Ph. D candidate Gheorghîță Ciocoi endeavours to compile a bilingual and critical collection of these Bulgarian and Macedonian ballads of sacrifice. The present texts, most of which collected between 1860 and 1861, have now been translated in Romanian for the first time. The bilingual presentation – in both Romanian and Bulgarian – aims to capture certain elements in their original contexts and the changes caused by the influence of the cultural systems, with their various codes – language and laws –, on the one hand Romanian, on the other Bulgarian and Turkish – the presence of Turkish words, archaic and regional terms in these ballads.

Keywords:

Ballad, collection, folklore, Manol, sacrifice.

Les 250 variantes de la ballade bulgare du sacrifice („*La femme emmurée*”) n'ont été signalées dans littérature roumaine de spécialité que partiellement, seulement 35 ballades environ étant traduites en roumain². Sous la

¹*Meșterul Manole, portret sud-dunărean* (The master builder Manole – south-Danubian portret), Editura „Sophia”, București, 2012.

²*Ibidem.*

directiondu professeur Silviu Angelescu de l'Université de Bucarest, nous nous proposons de réaliser une intégrale bilingue et critique de ces ballades du sacrifice bulgares et macédoniennes.

On propose, pour l'instant, la traduction de dix versions de la ballade bulgare du sacrifice. Les textes présents, cueillis pour la plupart dans entre 1860 et 1861, sont traduits pour la première fois en roumain. La présentation bilingue - en roumain et en bulgare - a pour but de surprendre certains éléments dans leurs contextes originaires et les changements dus à l'influence des systèmes culturels, avec leurs codes différents - langue et lois -, roumain d'un côté et bulgare et turc de l'autre - la présence des termes turcs, les archaïsmes et les régionalismes dans ces ballades.

Bre, Manoil, meștere Manoil!

<p><i>Троица братя зговор чиниха, зговор чиниха, църква да градет, църква да градет Света Мария. Дено го градет, вечер се рути, вечер се рути камен по камен, камен по камен, темел по темел. Зговор чиниха троица братя кой ке засутром, сутром да дойде с ручок на глава, с кондир на ръка... Зговор чиниха пак троица братя сички да идат, дома да кажат... да не засутром, сутром да дойде. Сички отидоха, дома кажаша, Маноил майстор не е отишел, не е отишел дома да каже, не е казал Маноил майстор. Рано е ранила Струма невеста с ручок на глава, с кондир на ръки. Бре, ка га виде Маноил майстору, ничком поникна, сълзи изрони, море, та ѝ вели и говори: - Струме ле, Струме невесто! Дек' си остави първото любе? Дек' си остави мушкото дете? Я Струма вели, вели и говори:</i></p>	<p><i>Trei frați înțelegere au făcut, înțelegere au făcut - biserică să zidească, biserică să zidească - Sfânta Maria. Ziua o zideau, seara se surpa, seara se surpa, piatră cu piatră, piatră cu piatră, temelie după temelie. Înțelegere au făcut cei trei frați: a cărui [soție] a doua zi de dimineață, de dimineață, va veni cu merinde pe cap, cu clondir în mână... Înțelegere au făcut iarăși cei trei frați fiecare să meargă acasă să spună... ca nu în zori de zi, dimineața, să vină. Toți s-au dus, acasă au spus, meșterul Manoil nu s-a dus, nu s-a dus acasă de veste să dea, nu a spus meșterul Manoil. Devreme a zorit Struma nevasta cu merinde pe cap, cu clondir în mână. Bre, când o vedea meșterul Manoil, cu fața la pământ se așeza, lacrimi vărsa, măre, că îi striga și îi grăia: - Strumă, Strumă nevastă! Unde ai lăsat dragostea dintâi? Unde ai lăsat pruncul? Că Struma striga, striga și grăia:</i></p>
---	--

Diversité et Identité Culturelle en Europe

<p>- Бре варај, варај, Маноил майстор! На твоята майка, моята пехера. Оттам се назад повърна, отдалек иде, иде и вика: - Бре, мале, мале, стара пехеро! Я постелъи ми розозина и фърлъи ми едно бел проскефал, че ми е утресла люта треска. Постеля и розозина, те ѝ фърлъи бел проскефал. Дури да легне, и душа даде, едва е душа, душа проговори: - Бре, мале, мале, стара пехеро! Иди да викаш Маноило майсторо, Маноило майсторо, мое първо любе, и да го вида, и да ме види. Дури да иде, дури да дойде, дури да вика Маноил майсторо: - Бре, Маноил, Маноил майсторе! Струма невеста душа ке даде, бре да га видиши и да те види.</p>	<p>- Bre, lele, lele, meştere Manoil! La maica ta, la soacra mea. De acolo înapoi se întoarcea, de departe venea, venea şi striga: - Bre, maică, maică, bătrână soacră! Ia aşterne-mi rogojina Şi-mi aşază o pernă albă, că m-a apucat fierbinţeală grea. Aşternu rogojina, Pernă albă îi aşeza. Pe când se aşeza, sufletul îşi da, abiasufla, din suflet grăia: - Bre, maică, maică, bătrână soacră! Mergi şi cheamă-l pe meşterul Manoil, pe meşterul Manoil, al meu iubit dintâi, ca să-l văd şi ca să mă vadă. Acum că mergea, acum că sosea. Acum că striga pe meşterul Manoil: - Bre, Manoil, Manoil meştere! nevasta Struma sufletul că-şi dă, bre, [doar] să o vezi şi să te vadă.</p>
---	--

Prosenik, Serres - Grecia (Slaveikov, Kniga na pesnite, 1941, № 228 - "Bre, Manoil, Manoil maistor!"; = M. Arnaudov, Studi vărhu bălgarskite obredi i leghendi. III-IV - SbNU³ 34/ 1920, p. 347, № 12). Date of collection: 1860.

Meşterul Mitre

<p>Собрал е Митре триста майстори, триста майстори, двесте шегърти, мост да ми прави на Струма река; денье го прави, ноце падинва. Туку се уми Митре майсторче ка да ми чини, ка да ми стори - курбан ми сака Струма река. Отговори Митре майсторче:</p>	<p>A adunat Mitre trei sute de meşteri, trei sute de meşteri, două sute de ciraci, pod ca să înalţe peste apa Strumei; ziua-l înălţau, noaptea se surpa. Adânc cugeta meşterul Mitre ce să-mi mai facă şi ce să mai dreagă - curban apa Strumei că mi cerea. A grăit meşterul Mitre:</p>
--	--

³Sbornik za narodni umotvorenia, nauka i knijnina - a well-known Bulgarian folklore, science and literature collection (Sofia). 62 volumes of folklore were published between 1889 and 2002.

<p>- Ой, двесте майстори, триста шегърти, вечер да ойме свеки по дома, да не кажиме на нашчи любни; коя ми дойди утре по-рано, тая къде клайме курбан на река! Свите ойдоо, свите казае, Митре майсторче, то не каза. Отговори Митре майсторче: (...) - Ти да ми станеш утре най-рано, да измълзиш девет ми крави, да ми збуваиш до девет мътки, да ми сметеш рамни дворове, да ми изсучеш девет корници; сетне да крениш ручок на глава, ручок на глава, дете на ръци. (...) Та ми отиде на Струма река. Ка ми я виде Митре майсторче, Митре майсторче ничко ми легна, ничко ми легна, сълdzi ми рони. Ка я видое свите майстори, кой дете фати, кой ручок фати, ми я фърлили на Струма река...</p>	<p>- O, două sute de meșteri, trei sute de ciraci, astă seară să mergem cu toții acasă, [și] să nu spunem dragelor noastre; care-mi va veni mâine în zori de zi, pe ea să o jertfim curban râului! Toți s-au dus, toți au spus, meșterul Mitre nu a spus. A grăit Mitre meșterul: (...) - Să mi te scoli mâine mai în zori, să-mi mulgi nouă vaci, să-mi bați nouă putineie cu [lapte], să-mi mături curțilelargi, să-mi frământâți nouă cozonaci; mai apoi să salți bucatele pe cap, bucatele pe cap, copilul să-l iei în brațe. (...) Că mi se ducea la râul Struma. Când mi-o vedea meșterul Mitre, Meșterul Mitre la pământ cădea, la pământ cădea, lacrimi îmi vărsa. Când o zăreau toți meșterii, care copilul lua, care bucatele le apuca, [și] în apa Strumei că o arunca'...</p>
--	---

Kumanicevo, Kostur-Grecia (Knijniți za procit, Tesalonic, 1891, № 8-10, p. 210; = M. Arnaudov, Studii vărhu bălgarskite obredi i leghendi. III-IV. - SbNU 34/ 1920, p. 340, № 1). Date of collection: 1861.

Zidirea Strumnăi

<p>Дзид ми дзидале девет майстори, девет майстори до девет браця, деня дзидале, ноке падало. Се обложиле девет майстори; кой ке ми доит рано со ручек, мие него темел да го клайме. На вечер сите дома пойдаа и си казаха на свои невести;</p>	<p>Zid îmi zideau nouă meșteri, nouă meșteri, nouă frați, ziua îl zideau, noaptea cădea. S-au legat cei nouă meșteri; a cui [soție] îmi va veni în zori cu merinde, pe aceleia temelie să mi-o așezăm. Seara toți acasă s-au dus și nevestelor lor au spus;</p>
--	---

<p>Мано Маноле, младо майсторче, тоа не каза свое невесте. Рано ранила Струмна девојка, рано ранила ручег сготвила и им отнесла нај-рано ручег. Кога я виде младо Маноле, на часот викна тој да си плачит. И я грабнаа девет майстори, и я фатиа млада Струмица, и я дзидаа темел да траит. Им се молеше Струмна невеста: - Девет майстори, до девет брака, остајте ми а десната рџка, десната рџка, левата бозка, да си надовям мъжкото дете! Я остана десната рџка, десната рџка, левата бозка</p>	<p>Mano, Manole, tânăr meşteraş, el că nu a spus nevestei sale. Devreme s-a deşteptat Strumna tinereaua, devreme a zorit, bucate a gătit şi lor le-a adus cea dintâi bucate. Când o vedea tânărul Manole, Atunci că ţipa şi se tânguia. şi că mi-o prindeau cei nouă meşteri, şi că o ţineau pe tânăra Strumiţa, şi că o zideau, ca temelia sădăinuiască. De ei se ruga Strumna nevasta: - Nouă meşteri, nouă fraţi, lăsaţi-mi [nezidite] mâna dreaptă, mâna dreaptă, pieptul stâng, ca pruncul să-mi alăptez! I-au lăsat [nezidite] mâna dreaptă, mâna dreapta, pieptul stâng.</p>
--	---

Struga-Macedonia (Miladinovţi, № 162; = M. Arnaudov, Studi vârhu
bălgarskite obredi i leghendi. III-IV - SbNU 34/ 1920, p. 340, № 2). Date of
collection: 1861.

Struma nevasta

<p>Зид ми зидале девет майстори; дене дзидале, ноке пагяло. Облог фатия девет майстори - да не си кажат на невестите. Шчо си пойдаа девет майстора, облог не додържеа, вера и беса, и си кажсаа на невестите. Нај-малиот майстор вера додържа, не си кажало на невестата. Шчо си стана рано, нај-рано, ручек ми уготви, во бело се промени, (во бело се промени), киниса да оди. Я виде нај-мало майсторче, и солдзи пророни: - Бог ви уби, вие, майстори! Облог шчо не държафте, вера и беса!</p>	<p>Legământ făceau cei nouă meşteri - să nu spună soţilor lor. Plecând dară cei nouă meşteri, legământul nu l-au ținut, credința și prinsoarea lor - și au spus soţilor lor. Cel mai tânăr meşter credința a ținut, nu a spus soției sale. Că se sculă de dimineață, în zori de zi, bucate îmi pregăti, frumos că se primeni, (frumos că se primeni), și la drum porni. Văzând-o pe ea cel mai tânăr meşter, lacrimi amare că vărsa: - Trăzni-v-ar Dumnezeu meşterilor! Că nu ați ținut legământul, credința și prinsoarea! Și îmi ajungea Struma nevasta,</p>
--	--

Diversité et Identité Culturelle en Europe

<p><i>И ми дойде Струма невеста, и ми зазидале зид бела града. Айде вие, девет майстори. Струма вели-говори: - Слушайте ме, девет майстори, остајте ми десната рџка, десната рџка, десната пазуа, и дајте ми го мџжкото дете - ушчесега да го доям, да го доям, да гонадоям...</i></p>	<p><i>și că mi-o zideau în zidul cetății albe Hai, voi, nouă meșteri! Struma, mări, că grăi: - Ascultați-mă, voi nouă meșteri, lăsați-mi mâna dreaptă, mâna dreaptă, sânul drept, și dați-mi pruncul - ca acum să-l alăptez. să-l hrănesc, să îl alăptez...</i></p>
--	---

Krușevo - Macedonia (Tahov, 1895, p. 106; = M. Arnaudov, Studi vărhu bălgarskite obredi i leghendi. III-IV - SbNU 34/ 1920, p. 342, № 4).
Date of collection: 1861.

Zidul care se surpa

<p><i>Зид ми зиздајте девет майстори деня зиздај го, а нока пагяј. Се зачудийте девет майстори, се зачудийте, се обложийте: - Шчо да клајеме, темел да бидем?</i></p>	<p><i>Zid că îmi zideau nouă meșteri ziua îl zideau, iar noaptea cădea. Se mirau cei nouă meșteri, Se mirau și se legau: Ce săjertfim ca temelia să țină?</i></p>
---	---

Galicinik, Debăr - Macedonia (Jivaia starina, XIV, 1905, № 1-2, p. 182, № 2; Sbornik - Panoit Ghinoski, „Galicinik of Debăr” Date of collection: 1861.

Cetatea celor trei frați

<p><i>Троица братя кале заправиле, си собрале седумдес майстори, си собрале кале да им праат. Го правиле три години токму, не можеа кале да напраат. Деньо зидат, ноке оборай се. Сън сънило най-мало майсторче: - Дури чоек в кале не турите, ваше кале кале не бидует! Се собраа свите троица братя, да им кажет най-мало майсторче. Троица братя беса си фатиа,</i></p>	<p><i>Trei frați cetate înălțau, că și-au adunat șaptezeci de meșteri, că și-au adunat cetate să facă. Au înălțat trei ani bătuți pe muche, [dar] nu izbândeau cetatea să o ridice. Ziua o zideau, noaptea se surpa. Vis a visat cel mai mic meșteraș: - Până ce om în cetate nu veți așeza, cetatea voastră, cetate nu va fi! S-au adunat toți trei frații, ca să le spună cel mai mic meșteraș. Cei trei frați legământ au făcut,</i></p>
--	---

<p>да не кажат на своите любви, коа прва ручек ќе донесет. нея в кале мие да зидаме. Бог да и биет по-старите браќа! Обаица беса не држжаа. си кажжаа на нивните любви. Па си стана по-стара ятърва: - Татко м' болен, одам да го видам! Па си стана средњата ятърва: - Мајка болна ми е на умрене и ја сакам д' одам да е видам. Си остана нај-мала ятърва. па си стана ручек да си готвят Си готвила ручек на мајстори, си готвила, ручек си однесла. Бог да и биет седумдес Мајстора. Не земаат ручек да ручаат, ту зедоа убаа нееста, е фърлиа широки зидои, едни држжат, други да е зидат. На нееста вера не се фаќят, ал вистина ќе е зазидаат. Па им викат убаа нееста: - Бог ве убил, седумдес мајстора Не правите голема страмота, пуциите ме дома да си одам! Сум остайла дете плачейки. дур сум ручек за вас уготвило. бели пени дете пропуцило. Зазидаа нея до пояса, тога му се вера зафатила, па се молит убаа нееста: - Ай ве и вас, седумдес мајстог, донесите мое мъжко дете, да го стаам на десна пазуа, уце еднъж, да е за до века. Бог го убил моиот саубия и од ницо аер да не видит!</p>	<p>să nu spună dragelor lor: care prima merinde va aduce, pe ea în cetate să mi-o zidim. Dumnezeu să-i bată pe frații mai mari! Amândoi jurământul dat nu l-au ținut, nevestelor lor au spus. Că s-a sculat cea mai mare cumnată: - Tatăl îmi e bolnav, mă duc să-l văd! Apoi, s-a sculat cumnata mijlocie: - Maica îmi e bolnavă, pe moarte, și vreau ca să merg să o văd. A rămas cea mai tânără cumnată; că ea s-a apucat bucate ca să pregătească A pregătit bucate pentru meșteri, a pregătit bucate ca să ducă. Dumnezeu să-i bată pe cei șaptezeci de meșteri! Nu au luat bucatele să se ospăteze, ci au zidit-o pe frumoasa nevestă, și a cuprins-o zidul cel lat, unii o țineau, alții o zideau. Nevestei credința nu i s-a stins, Cu toate că o zideau cu adevărat. Că le striga frumoasa nevestă: - Dumnezeu să vă omoare, șaptezeci de meșteri! Nu faceți mare rușine, lăsați-mă acasa ca să mă duc! Căci am lăsat copilul plângând; până ce bucate pentru voi am gătit, pruncul în aburi a adăstat. Au zidit-o pe ea până la brâu, atunci cu credință a început să se roage frumoasă nevestă: - Hai voi, șaptezeci de meșteri, aduceți-mi pruncul, ca să-l așez la pieptul drept, încă o dată, pentru totdeauna. Dumnezeu să-l omoare pe al meu stăpân și din nici o parte lumină să nu vadă!</p>
--	--

Kunovo, Gostivar - Macedonia (M. Arnaudov, Studi vărhu bălgarskite obredi i leghendi. III-IV- SbNU 34/ 1920. p. 343, № 6). Date of collection: 1861.

Meșterul Danail

Diversité et Identité Culturelle en Europe

<p><i>А що беше Данаил майсторче! Дзид ми дзида беле карагроше, а пенджерере од жълта дуката; дъне го прави, ноке се распува. Сън ми сънил рано у неделя: - Дал ме чуеш, Данаил майсторче? Да дзадзидаш своя верна люба, ако океш кука да направим! Ако нечеш, не мож да направим. А що беше Данаил майсторче! Одма стана рано понеделник: - Дал ме чуеш, моя верна любо? Тежко съне ядно съм сънило. чуеш, любо, тебе да дзадзидам. да дзадзидам темел у япия. Ако очеш, кука да направим, ако нечеш, не мож да направим. - Оре муже, мои мили муже! Окем, окем, и я како некем! Лице д' остаиши од бела мегдана, кад ке върви, све белия народ, да ми гледа мое бело лице, да е люба лице заковано, заковано, дзиде дзадзидано. (...)</i></p>	<p><i>Și ce a fost Danail meșterul! Zid îmi zidea pe caragroși⁴ frumoși, iar ferestre pe galbeni ducați; ziua-l înălța, noaptea se risipea. Vis îmi visa, în zori, duminica: - Mă auzi, Danail meștere? Să zidești pe draga ta credincioasă, dacă vrei să înalți casă! Dacă nu voiești, nu poți să înalți. Și ce-a fost Danail meșterul! S-a sculat degrabă luni în zori de zi: - Mă ascultă, a mea dragă, credincioasă? Rău și amar vis am visat. ascultă, dragă, pe tine să te zidesc. să te zidesc la temelie, în zidire. Dacă vrei să înălțăm casă, dacă nu vrei, nu putem să înălțăm. - Măre, bărbate, scumpul meu bărbat! Vreau, vreau și cum să nu vreau! Chipul doar să-l lași spre frumoasa piață, când trece toată lumea luminoasă, să privească la fața mea albă, că e chipul dragei zidit, prins - în zid zidit. (...)</i></p>
---	---

Rogacevo, Tetovo - Macedonia (M. Arnaudov, Studi vărhu bălgarskite obredi i leghendi. III-IV - SbNU 34/ 1920, p. 344, № 7).
Date of collection: 1861.

Kemerkiopriika

<p><i>Троица брѣтя, Станке ле, градом градяха, (градом градяха), Кемер-кюприйка; деня я градят, ноця се сипе. Троица брѣтя вѣра сторили, (вѣра сторили), вѣра и клетва - чието любе най-напред дойде, него да сградят в Кемер-кюприйка.</i></p>	<p><i>Trei frați, Stanke, cetate zideau, (cetate zideau) Kemerkiopriika; ziua o zidau, noaptea se surpa. Cei trei frați cu credință s-au legat, (cu credință s-au legat), legământ întru credință [au făcut] - a cărui draguță întâi va veni, pe a aceluia să o zidească în Kemerkiopriika.</i></p>
---	---

⁴Turkishcurrency (coin) with variousvalues through the ages.

Diversité et Identité Culturelle en Europe

<p>Двамина братя на любе казали, Павльо майсторче на любе не каза, ами хи нарѣча много работа - да ми опере бялото пране, да ми умие до девет кила, до девет кила бяла пшееница, да ми окъне мъжкото си дете и да си сготви ручок-пладнина, та да занесе на Павле майсторче. Тя е свършила много работи, и е сготвила ручок-пладнина. И си повика нехни етърви: - Хайде да идем, мили етърви, ручок да носим, ручок-пладнина! - Иди ми, иди, мила етърво, ние сме ходили, и сме се върнали! И Станка отиде ручок да носи. Кога я видя Павльо майсторче, той взе да плаче, тя си го пита: - Защо ми плачеш, Павльо, любе ле? - Как да не плача, аз си упуснах пръстен меновник, пръстен венчален; я се наведи, та го извади! Станка е хитра, хитра-разумна, тя си се сети, но що да стори - тя се наведе пръстен да вади, тровоица братя Станка сградиха, (Станка сградиха) в Кемер кюприйка. Станка се моли (Павлю майсторче): - Павльо майсторче, първо венчило, я ми остави малко прозорче да си нахраням мъжкото дете!...</p>	<p>Doi dintre frați dragelor au spus, Meșterul Pavliu dragei nu i-a spus, dar i-a rânduit multă treabă - să-nâlbească și să oprească, să-mialeagănouă chile⁵, nouă chilede grâu frumos, să-mi scalde pruncul și să pregătească bucate de prânz, ca să le aducă meșterului Pavel. Ea că a sfârșit treaba cea multă, și a gătit bucate de prânz, Și le-a strigat pe ale ei cumnate: - Haide, să mergem, cumnate dragi, bucatele să ducem, bucate de prânz! - Du-te, du-te, dragă cumnată, [căci] noi am fost și ne-am întors! Și Stanka a plecat bucate să ducă. Văzând-o meșterul Pavliu, a început să plângă; ea că l-a întrebat: - De ce-mi plângi Pavliu, dragule? - Cum să nu plâng - [că] eu am scăpat inelul de logodnă, inelul de la cununie; ia coborâ-te ca să-l scoți? Stanka e isteafă, isteafă, înțeleaptă, ea a priceput, însă ce să facă? -, că a coborât inelul să-l scoată; cei trei frați pe Stanka au zidit-o, (pe Stanka au zidit-o) în Kemerkiopriika Stanka se ruga (de meșterul Pavliu): - Meștere Pavliu, cununie întâi, ia să-mi lași un gemuleț, să-i dau să mănânce pruncușorului meu!...</p>
--	---

Haskovo (M. Arnaudov, Studi vārhu bălgarskite obredi i leghendi. III-IV. - SbNU 34/ 1920, p. 345, № 53). Date of collection: 1883.

Podul de la Dervent

⁵Measure for grain in the past, of Turkish origin, variable according to region. In the Bulgarian pachalik, it measured over half a ton.

Diversité et Identité Culturelle en Europe

<p><i>Троица брайкя Дервен мост града, що денем града, все ночям пада. Па си думая троица брайкя: - Бре, вала нийе, троица брайкя, да си речем, та да си дойда, та да си дойда утре одзаран. Кой че рано да си подрани, та да си донесе той сладок ручок, та нея, море, да си заграда, у моето, море, да я заграда! Двамина брайкя дома казали, дома казали на нихни жени, да си не дойда утро одзаран, да си не дойда да си донеса, да донеса той сладок ручок. А един братък нестел да каже. Кога било кяро одзаран, кога ѝе дошла Струма невеста, та си донесе той сладок ручок, та да си руча Маноил юнак. Кога я виде Маноил майстор, порони сълзи през бело лице, накриви калпак над църни очи, та па си дума Маноил майстор: - Е, Струмо, Струмо невесто, кому остави мъжко детенце? Па си станаа тримина брайкя, та премериа Струма невеста, та премериа, та задзидаа, та задзидили Струма невеста, та я у моето, бре, задзиздаха.</i></p>	<p><i>Trei frați podul Dervent făceau, ce ziua înălțau, totul noaptea se surpa. Că s-au gândit cei trei frați: - Bre, noi zidari, trei frați, să ne legăm că dacă-mi va veni, că dacă-mi va veni mâine, în zori de zi - a căruia care mai devreme va zori, ca să ne aducă bucate gustoase că pe ea, mări, să mi-o zidim, mări, să mi-o zidim! Doi dintre frați acasă au spus, acasă au spus soțiilor lor, ca să nu vină dimineața în zori, ca să nu vină să aducă, să aducă bucate gustoase. Iar un frate nicicum nu a spus. Când s-a luminat de ziua, că a venit Struma nevasta, ca ea să aducă la al ei [soț] bucate gustoase, ca să se ospăteze voinicul Manoil. Când pe ea o vedea meșterul Manoil, lacrimi că vărsa pe obrajii albi, calpacul își trăgea peste ochii negri, că atunci grăia meșterul Manoil: - Ei, Strumo, Strumo, nevastă, cuilași pruncul? Că s-au sculat cei trei frați, că pe Struma nevasta măsurau, că o măsurau, că o zideau, că au zidit-o pe Struma nevasta, că mi-au zidit-o, bre, pe ea.</i></p>
--	--

Suhodol, Sofia (SbNU 43/1942, № 126 - „Struma nevasta vgradena”;
= M. Arnaudov, Studii vărhu bălgarskite obredi i leghendi. III-IV. - SbNU
34/ 1920, p. 380, № 50). Date of collection: 1883.

Zidirea Manoiliței

<p><i>Маноил майстор мостове гради; що деня гради - ношкя се рони, що ношкя гради - деня се рони. Маноил майстор тиом говори: - Бре, леле варай, мои дружина! Айде, дружина, курбан да колим</i></p>	<p><i>Meșterul Manoil poduri zidea; ce ziua zidea - noaptea se surpa, ce noaptea zidea - ziua se surpa. Meșterul Manoil domol îmi grăi: - Bre, lele, lele, cetașii ai mei! Hai, cetași, curban să jertfim</i></p>
--	---

Diversité et Identité Culturelle en Europe

<p>курбан да колим, бога да молим - бога да молим, дума да кажем: чийо ще либе заран да рани да ни донесе топла обода, него ще либе в зид да зазидем. Кога е било заранта рано, рано ранила Маноилица, та им донесла топла обода. Ка я е видел Маноил майстор, наднесе калпак над църни очи, порони създи до църна земня. Узе търслига, премери сенкя. Доде си она дома отишла, люто я грозно гърло забеле, люта я грозна треска разтресе. Па е умрела Маноилица, та оставила Павел детенце. Детенце вика - млеко да цица, млекото капе низ вити мости, низ вити мости, от студен камик...</p>	<p>curban să jertfim, pe Dumnezeu să-L rugăm - pe Dumnezeu să-L rugăm, cuvânt să legăm: a cărui dragă în zori va zori ca să ne aducă prânz cald, pe a lui dragă în zid să o zidim. Când s-au revărsat zorii, dis-de-dimineafă, Devreme s-a deșteptat Manoilița, că ea le-a adus lor prânz cald. Când meșterul Manoil o vedea pe ea, Calpacul peste ochii negri că lăsa, [și] lacrimi până la negrul pământ vărsa. Trestioara întindeau, umbra măsurau. Acasă dacă a ajuns, îndată gâtulgroaznic că o înțepa, îndată pe ea groaznice friguri o scutura'. Că a murit Manoilița, că a lăsat ea pe pruncul Pavel. Pruncul cerea - lapte ca să sugă, [Însă] lapte picura dedesubt la podurile arcuite, dedesubt la podurile arcuite, din piatra rece...</p>
--	--

Lokorsko, Sofia (SbNU 2/1890, p. 69, № 1; = (M. Arnaudov, Studi vărhu bălgarskite obredi i leghendi, III-IV. - SbNU 34/ 1920, p. 345, № 9).
Date of collection: 1884.

Manuilița nevestița

<p>Заградил ми е Мануил майстор, заградил ми е с девет майсторе, заградил ми е голямо сграде; градил го са девет години, дене го градят, ноце се сипе. Маноил майстор тихо говори: - Ей си ви вазе, девет майстори, какво да сторим голямо сграде, като го градим девет години - дене го градим, ноце се сипе?!... Всичките майстори дума думаха: - Кому булката най-рано готви, най-рано готви, най-рано дойде, да си донесе топла обяда, да я вградиме в голямо сграде, да се не рони девет години. Всичките майстори дома ходиха,</p>	<p>Îmi zidea meșterul Manuil, îmi zidea cu nouă meșteri, îmi zidea preainaltă zidire; o înălța' de vreo nouă ani, ziua o zidea', noaptea se surpa. Meșterul Manuil domol îmi grăia: - Ei, voi, nouă meșteri mari, cum să isprăvim zidirea cea-naltă, că de nouă ani înălțând-o - ce lucrăm ziua, se surpă noaptea?!... Meșterii cu toții astfel că grăiră: - A cărui soțioară va găti devreme, devreme, în zori - și-ntâi va veni, ca să ne aducă prânz cald, s-o zidim pe ea în marea zidire, să nu se mai surpe, ca de nouă ani. Toți meșterii acasă s-au dus;</p>
--	--

<p>който не ходи - хабер проводи; Мануил дома не ходи, дома не ходи, хабер не прати. Рано ранила Мануилица, Мануилица млада невеста, та е ранила, та е готвила, та е готвила и занесла е, и занесла е топла обяда. Кога я видя Мануил майстор, сълзи порони до черна земя, шапка нахлути до черни вежди, па на невяста тихо говори: - Ей ми те тебе, Мануилице, Мануилице, млада невясто! Как си остави мъжко детенце!...</p>	<p>care nu s-a dus - vorbă a trimis; Manuil acas' nu s-a dus, acas' nu s-a dus, veste n-a trimis. În zori mi s-a deșteptat Manuilița, Manuilița, tânără soție, că ea a zorit, că a ea a gătit, că ea a gătit, îndat' a venit, cu prânz cald la zid. Meșterul Manuil pe ea o vedea, lacrimi că vărsa până la pământul negru, pălăria îi cade pe negre sprâncene, soțioarei lui domol vorbe-i cerne: - A mea Manuiliță, tânără nevastă! Cum dară tu lași al tău copilaș!...</p>
---	---

Koprivștița, Pirdop, Bulgaria (SbNU 16-17/1900, p. 141, № 5; = M. Arnaudov, *Studi vărhu bălgarskite obredi i leghendi*. III-IV - SbNU 34/1920, p. 335, № 23). Date of collection: 1888.

Acknowledgement

This paper is supported by the Sectorial Operational Programme Human Resources Development (SOP HRD), financed from the European Social Fund and by the Romanian Government under the contract number SOP HRD/159/1. 5/S/136077”.

Bibliography

*** Archive KBL-VTU⁶.

*** SbNU (1889-2002), Sofia.

ARNAUDOV, Mihail (1920), *Studi vărhu bălgarskite obredi i leghendi*, III-IV, SbNU, 34, Sofia.

⁶Archive - Bulgarian Language and Literature Department of the University of VelikoTarnovo.